

Marczak, Ewa

Wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach 2 i 5 w Podebłociu, gmina Trojanów, województwo siedleckie, w 1996 roku

Światowit 41/Fasc.B, 458-480

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WYNIKI BADAŃ ARCHEOLOGICZNYCH PRZEPROWADZONYCH NA STANOWISKACH 2 i 5 W PODEBŁOCIU, GMINA TROJANÓW, WOJ. SIEDLECKIE W 1996 ROKU

Podębłocie położone jest w odległości około 100 km na południe od Warszawy, po prawej stronie Wisły (fig. 1A). W zachodniej części tej wsi odkryto wczesno-średniowieczny zespół osadniczy składający się z pięciu stanowisk archeologicznych (fig. 1B). Centralne miejsce zajmuje grodzisko (stanowisko 1), wokół którego rozciągają się trzy osady przygodowe: wschodnia (stanowisko 2), zachodnia (stanowisko 3) i południowa (stanowisko 5). Na północ od stanowiska 3 znajduje się stanowisko 4, które określono jako domniemane ciepłopalne cmentarzysko kurhanowe. W pobliskim Stasinie, w odległości około 1 km na północny-zachód od grodziska w Podębłociu, natrafiono na ślady kolejnego cmentarzyska ciepłopalnego z okresu wczesnego średniowiecza (stanowisko 6) (fig. 1C).

Grodzisko w Podębłociu zostało odkryte w 1971 roku przez Stefana Woydę. Natomiast prace archeologiczne na terenie wsi rozpoczęto w 1981 roku. Od początku były one prowadzone przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem prof. dr. hab. Jerzego Gąssowskiego. W latach 1981-1996 badaniami objęto wszystkie wymienione wyżej stanowiska. W największym stopniu przebadano grodzisko i osadę zachodnią. Najbardziej zagadkowym odkryciem podębłockich badań są trzy gliniane „tabliczki” ze znakami przypominającymi litery alfabetu greckiego. Znalaziono je na stanowisku 3 w 1986 roku (GAŚSOWSKI 1987; MARCZAK 1997).

Tegoroczne badania wykopaliskowe w Podębłociu trwały od 1 do 31 sierpnia. Objęły one dwie osady przygodowe: wschodnią i południową. Celem prac było lepsze poznanie rozplanowania przestrzennego osad oraz uściślenie ich chronologii. Dodatkowo, na stanowisku 2, przeprowadzono eksperymentalne badania mające na celu sprawdzenie przydatności radaru w archeologicznej prospekcji terenowej.

Badaniami kierowała mgr Ewa Marczak pod merytorycznym nadzorem prof. dr. hab. Jerzego Gąssowskiego. Prace terenowe na stanowisku 2 prowadzili mgr Joanna Borowska i Piotr Bartoś, na stanowisku 5 Agnieszka Żelechowska. W badaniach wzięli udział studenci Instytutu Archeologii UW oraz miłośnicy archeologii. Prace wykopaliskowe finansował Instytut Archeologii UW, natomiast eksperymentalne badania radarowe na stanowisku 2 - Ośrodek Ratowniczych Badań

I. Wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku 2 (wschodniej osadzie przyrodowej)

Lokalizacja i opis stanowiska

Stanowisko 2 rozciąga się na polach uprawnych położonych na wschód od grodziska, w przysiółku Góry. Od strony zachodniej zasięg osady wyznacza zewnętrzna fosa dawnego grodu, natomiast od strony wschodniej najdalej na zachód wysunięte zabudowania Gór. Pozostałe granice osady przebiegają zgodnie z naturalnym ukształtowaniem terenu: od strony północnej wzdłuż wąwozu oddzielającego Góry od przysiółka Jesionek, a od strony południowej wzdłuż krawędzi wysoczyzny. Wielkość osady ustalono na podstawie badań powierzchniowych na ok. 4 ha². Stanowisko położone jest na płaskim terenie. Jedyne w jego północno-zachodniej części występuje wzniesienie o wysokości ok. 123,37 m n.p.m.

Historia badań i dotychczasowe wyniki

Stanowisko 2 zostało odkryte w wyniku badań powierzchniowych przeprowadzonych w 1984 roku. Badania wykopaliskowe rozpoczęto w 1991 roku i kontynuowano je w latach 1992 i 1996³.

W ciągu dwóch sezonów badań, w latach 1991-1992, przebadano 289 m² powierzchni stanowiska. W pięciu wykopach (I-V) zarejestrowano 31 warstw, odkryto 7 obiektów archeologicznych rozmieszczonych bezpośrednio wokół zewnętrznej fosy grodziska, w tym: 2 ziemianki mieszkalno-gospodarcze (obiekty 5 i 6), jedną półziemiankę gospodarczą (obiekt 1), 2 paleniska otwarte (obiekty 2 i 3), jedną jamę zasobową (obiekt 7) i jedną jamę śmietniskową (obiekt 4). W przebadanej części osady znaleziono 1475 fragmentów glinianych naczyń (w tym 1069 w obiektach), 5 przedmiotów żelaznych (1 grot strzały, 3 noże oraz 1 przedmiot o nie ustalonej funkcji), 1 gliniany przęślik, fragment miseczkowatego żuźla oraz 99 fragmentów kości zwierzęcych⁴.

Na podstawie stratygrafii stanowiska, analizy typologiczno-technologicznej ce-

¹ Chciałabym serdecznie podziękować Dyrekcji Instytutu Archeologii UW, Dyrekcji Ośrodka Ratowniczych Badań Archeologicznych w Warszawie oraz Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w Siedlcach za pomoc, bez której realizacja tegorocznych planów badawczych w Podeblociu nie byłaby możliwa, Panu prof. dr. hab. Jerzemu Gąssowskiemu za konsultacje badań i uwagi dotyczące opracowania oraz wszystkim uczestnikom wykopalisk za współpracę. Dziękuję również mgr Joannie Borowskiej za pomoc w przygotowaniu materiałów do druku.

² Największa koncentracja materiału archeologicznego na powierzchni ziemi występuje w zachodniej części stanowiska na obszarze o powierzchni ok. 1,5 ha.

³ W latach 1991-1992 badania terenowe na stanowisku 2 w Podeblociu prowadził mgr Piotr Topór pod kierunkiem prof. dr. hab. J. Gąssowskiego.

⁴ W pracy wykorzystano nie publikowane opracowania materiałów ze stanowiska 2 autorstwa mgr. P. Topora (TOPÓR 1996) oraz mgr Beaty Kurach (KURACH 1994), za udostępnienie których serdecznie dziękuję.

ramiki oraz czterech dat C14⁵ możliwe było wyodrębnienie dwóch faz chronologicznych osady. Faza I obejmuje okres od ok. pocz. IX do ok. poł. X w. Na podstawie dwóch dat C14 (Gd-6729 i Gd-6730) zaliczono do niej obiekt 1. Natomiast do fazy II, wydatowanej na okres od ok. poł. X do ok. poł. XI w.⁶, na podstawie dat C 14, zaliczono dwa obiekty archeologiczne: obiekt 5 (Gd-7194) i obiekt 6 (Gd-6747)⁷.

Poza obiektem 1, do fazy I stanowiska zaliczono obiekt 3, natomiast do fazy II pięć pozostałych: 2, 4, 5, 6 i 7 (MARCZAK 1995: 23). W wyniku dalszego opracowania materiału z omawianego stanowiska ustalenia te zostały zmienione. Obiekty: 1, 2, 3, 4 i 7 zostały wydatowane na fazę I, a do fazy II zaliczono tylko dwa obiekty: 5 i 6 (TOPÓR 1996: 50-51).

Obiekty z obu faz osadniczych miały charakter mieszkalno-gospodarczy.

Wyniki analiz archeozoologicznych (KURACH 1994: 50-51) wykazały, że we wszystkich przebadanych obiektach archeologicznych na stanowisku 2 liczbowo dominują szczątki bydła. Na drugim miejscu znalazły się szczątki kozy/owcy. Kości świni odkryto jedynie w obiekcie 1 (półziemiance gospodarczej), a ich liczba wskazuje na trzeciorzędną rolę tego gatunku w konsumpcji mięsa. Jednak zbyt mała ilość materiału archeozoologicznego (99 szczątków, z których określono 75) uniemożliwia wyciągnięcie ogólnych wniosków dotyczących modelu hodowli, konsumpcji mięsa i cech gatunkowych zwierząt. W przeanalizowanym materiale nie są również widoczne zmiany w czasie, które potwierdziłyby dwufazowość osadnictwa na omawianym stanowisku.

Skromne, ze względu na stan badań, przesłanki wskazują na to, że wschodnia osada przyrodowa powstała po wybudowaniu zewnętrznego (III) wału grodu.

Wyniki badań radarowych

W 1996 roku na stanowisku 2 w Podeblociu przeprowadzono eksperymentalne badania radarowe. Miały one na celu zlokalizowanie za pomocą radaru (metodą SIR⁸) obiektów archeologicznych znajdujących się pod powierzchnią ziemi. Wyniki tych badań sprawdzono metodą wykopaliskową. Radarem przebadano teren o powierzchni 25 x 95 m (2375 m²) w północno-zachodniej części osady, wzdłuż 10

⁵ Daty C14 dla stanowiska 2 w Podeblociu: Gd-6729 BP 1200 ±60 (1 σ cal AD 775 893 941); Gd-6730 BP 1150 ±60 (1 σ cal AD 820 891 979); Gd-6747 BP 640 ±60 (cal AD 1292-1400); Gd-7194 BP 1020 ± 40 (1 σ cal AD 996 1017 1029).

⁶ Według P. Topora (TOPÓR 1996: 50-51) faza I na stanowisku 2 datowana jest na okres od pocz. IX w. do poł. X w., faza II od poł. X w. do pocz. XI w.

⁷ Według P. Topora (TOPÓR 1996: 50-51) materiał ceramiczny występujący w obiektach 5 i 6 jest analogiczny. Na tej podstawie autor zaliczył te obiekty do fazy II osady.

⁸ SIR (Subsurface Interface Radar) - urządzenie radarowe służące do podpowierzchniowej penetracji terenu. Za pomocą anteny wysyłane są fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości (80 - 1000 MHz) w głąb badanego obszaru. Następnie, za pomocą tej samej anteny, rejestruje się fale odbite od granic międzywarstwowych i przesyła je do specjalnego rejestratora. Wyniki pomiarów drukowane są za pomocą plotera w postaci falogramu. Badania polegają na przesuwaniu anteny wzdłuż wyznaczonych na powierzchni stanowiska linii profilowych i ciągłej rejestracji struktur podpowierzchniowych. Badania w Podeblociu wykonano w częstotliwości 200 MHz (ANTOSIEWICZ, NAWROCKI, PIECZONKA 1996: 2-3). Badania przeprowadził Zakład Badań Nieniszczących (KPG Sp. z o.o.) z Krakowa.

profili o łącznej długości ok. 600 m. Profile wytyczone wzdłuż osi N-S siatki oznaczono literami A, B, C, D, E, F, natomiast profile biegnące wzdłuż osi W-E cyframi rzymskimi I, II, III, IV. Siatkę „radarową” wytyczono w nawiązaniu do stałej siatki arowej stanowiska 2 z 1991 roku. Zlokalizowano ją metodą GPS⁹. W wyniku przeprowadzonych prac, w 34 miejscach, wykryto występowanie anomalii, które umownie określono jako obiekty „kulturowe”¹⁰. Wszystkie tego typu obiekty występowały na głębokości od ok. 1 m do ok. 2 m od powierzchni ziemi. Wzdłuż profilu I zlokalizowano cztery obiekty „kulturowe”, wzdłuż profilu II siedem, wzdłuż profilu III jedenaście, natomiast wzdłuż profilu IV dwa. Na profilu A zaznaczono dwa obiekty, na profilu B jeden, na profilu C dwa, na profilu D cztery, na profilu E nie zaznaczono żadnego obiektu „kulturowego”, natomiast na profilu F jeden. Wielkość (długość/szerokość oraz miąższość) uchwyconych radarem obiektów „kulturowych” została określona w przybliżeniu. W przybliżeniu ustalono również głębokość ich występowania od powierzchni ziemi.

Wyniki badań wykopaliskowych

W miejscu, gdzie zostały przeprowadzone badania radarowe wytyczono jeden wykop archeologiczny (VI) o powierzchni 8 x 15 m (120 m²). Wykop ten objął dziewięć obiektów „kulturowych” zlokalizowanych radarem: wzdłuż profilu I dwa obiekty, wzdłuż profilu II dwa obiekty, wzdłuż profilu C jeden obiekt, wzdłuż profilu D cztery obiekty (fig. 2). Przy profilu N w wykopie VI osiągnięto głębokość ok. 2 m od powierzchni ziemi.

Metodyka badań wykopaliskowych

Lokalizacja

Wykop VI został zlokalizowany względem lokalnej siatki „radarowej”. Wszystkie pomiary w układzie X,Y były wykonywane w nawiązaniu do osi NS i WE tej siatki. Wyniki pomiarów podawano w wartościach bezwzględnych, tzn. w nawiązaniu do współrzędnych stałej siatki arowej dla stanowiska 2 z 1991 roku.

Wyniki pomiarów głębokości podawano w wartościach bezwzględnych w nawiązaniu do ustalonego w 1991 roku dla stanowiska 2 repera o wartości 119,08 m n.p.m.

Obiekty archeologiczne (nieruchome i ruchome - zabytki wydzielone¹¹) zlokalizowano w obrębie wykopu z dokładnością do 0,01 m. Pozostały materiał ruchomy występujący masowo (fragmenty glinianych naczyń oraz kości zwierzęce) zlokalizowano z dokładnością do 1 m w obrębie danej warstwy kulturowej. Lokalizację ułatwiał podział całej powierzchni wykopu na metry kwadratowe, które oznaczono kolejnymi numerami porządkowymi (1-120).

Miejsca przecięcia się osi siatki metrowej zostały również ponumerowane (1-144) i stanowiły stałe punkty pomiarowe głębokości w obrębie wykopu.

⁹ GPS - (Global Positioning Satellite) - lokalizacja określonego miejsca na kuli ziemskiej za pomocą satelity.

¹⁰ Kilka obiektów „kulturowych” wykrytych radarem mogło tworzyć jeden obiekt archeologiczny.

¹¹ Określenia „zabytki wydzielone” użyto w odniesieniu do materiałów nie występujących masowo.

Eksploracja

Eksplorację w wykopie VI prowadzono zgodnie z układem stratygraficznym stanowiska. Każda warstwa została oznaczona numerem porządkowym (cyfrą rzymską) i osobno zadokumentowana. Warstwy opisywano według *Karty opisu warstwy*, rysowano (plany w skali 1:10 i 1:20), fotografowano (dokumentacja fotograficzna barwna i czarno-biała). Strop każdej warstwy był niwelowany według siatki metrowej wykopu.

Warstwy występujące na dużej powierzchni wykopu i o dużej miąższości eksplorowano warstwami mechanicznymi o grubości ok. 0,10 m.

Dokumentacja

Dokumentację opisową wykonano według kart opracowanych dla Podeblotcia w 1992 roku (MARCZAK 1995: 55-74). Dodatkową dokumentację stanowiły karty Ośrodka Ratowniczych Badań Archeologicznych oraz „tradycyjny” dziennik badań prowadzony na potrzeby WKZ w Siedlcach.

Uzupełnieniem dokumentacji opisowej jest dokumentacja rysunkowa w skali 1:10 i 1:20. Plany stropów poszczególnych warstw wykonywano w konwencji czarno-białej. Natomiast rysunki niektórych profili (głównie obiektów 8 i 9) wykonano w kolorze. Barwy warstw w obu przypadkach zostały określone na podstawie katalogu barw gleb Munsella¹².

Poza dokumentacją opisową i rysunkową sporządzono również dokumentację fotograficzną. Fotografowano warstwy widoczne w planie i na profilach. Wykonywano fotografie czarno-białe, barwne i slajdy.

Inwentaryzacja dokumentacji i obiektów archeologicznych

Wszystkie rysunki stanowiące dokumentację terenową wpisano do *Inwentarza dokumentacji rysunkowej* nadając im kolejną numerację.

Do *Inwentarza dokumentacji fotograficznej* wpisano negatywy fotograficzne (czarno-białe i barwne) oraz slajdy.

Warstwy zostały wpisane do *Inwentarza warstw*, natomiast obiekty archeologiczne do *Inwentarza obiektów przestrzennych*¹³ dla stanowiska 2.

Wszystkie zabytki ruchome (zabytki wydzielone i zabytki występujące masowo) zostały wpisane do odpowiednich inwentarzy zabytków ruchomych.

Warstwy

W wykopie VI zarejestrowano 17 warstw. Osiem spośród nich występowało w obrębie obiektów 8 i 9, w tym trzy w obiekcie 8 (warstwy: III, X, XI) i pięć (warstwy: IV, XII, XIII, XIV i XV) w obiekcie 9. Warstwy I, II, VII, IX określono jako ciągle, ponieważ występowały na dużej powierzchni wykopu. Pozostałe trzy warstwy (V, VI, VIII) występowały na bardzo małej powierzchni w formie zaciemnień. W obrębie warstw: V i VI wyróżniono dodatkowo warstwy V a i VI a, które charakteryzowały się większą niż warstwy V i VI domieszką węgla drzewnych. W

¹² *Munsell Soil Color Charts*, Baltimore 1975.

¹³ Określenia „obiekt przestrzenny” użyto w odniesieniu do obiektów archeologicznych nieruchomości.

wykopie VI odkryto 18 warstw kulturowych i 1 warstwę naturalną (calcową).

Opis warstw

- I warstwa kulturowa ciągła; ziemia orna; pow. 120 m²; miąższość ok. 0,30 m; drobnoziarnisty piasek; jednolita; barwa 10YR 3/2; drobny węgiel drzewny; ceramika: fragmenty glinianych naczyń, fragmenty prążnicy; 1 nóż żelazny;
- II warstwa kulturowa ciągła; w środkowej części wykopu pomiędzy obiektami 8 i 9; pow. ok. 100 m²; miąższość ok. 0,30 m; drobnoziarnisty piasek; niejednolita; barwa 10YR 3/2, 10YR 3/3, 10YR 6/4; drobny węgiel drzewny; przepalone kamienie; żużel; kości zwierzęce; ceramika: fragmenty glinianych naczyń; 1 żelazny nóż;
- III warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 8; pow. 11 m²; miąższość 0,40 m; drobnoziarnisty piasek; niejednolita; barwa 10YR 5/2, 10YR 4/1, węgiel drzewny; przepalone kamienie; żużel; kości zwierzęce; polepa; ceramika: fragmenty glinianych naczyń (w tym 1 starożytny); 1 żelazny przedmiot (aplikacja);
- IV warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 9; pow. 15 m²; miąższość ok. 0,80 m; drobnoziarnisty piasek z domieszką gliny; niejednolita; barwa 10YR 4/1, 10YR 3/3, 10YR 3/1, 10YR 5/1; przepalone kamienie; kości zwierzęce; polepa; ceramika: fragmenty glinianych naczyń, 1 gliniany przęslik; 1 nóż żelazny, 1 przedmiot żelazny o nie określonej funkcji;
- V warstwa kulturowa; zaciemnienie w części pld.-zach. wykopu; pow. 0,40 m²; miąższość ok. 0,20 m; drobnoziarnisty piasek; jednolita; barwa 10YR 3/2; duża ilość węgla drzewnych;
- V a warstwa kulturowa; wyodrębniona w warstwie V; pow. 0,10 m²; miąższość ok. 0,07 m; jednolita; barwa 10 YR 3/1; większa ilość węgla drzewnych niż w warstwie V;
- VI warstwa kulturowa; zaciemnienie w części pln.-zach. wykopu; pow. 0,20 m²; miąższość ok. 0,15 m; drobnoziarnisty piasek; jednolita; barwa 10YR 5/6; duża ilość węgla drzewnych;
- VI a warstwa kulturowa; wyodrębniona w warstwie VI; pow. 0,10 m²; miąższość ok. 0,05 m; jednolita; barwa 10YR 3/1; większa domieszka węgla drzewnych niż w warstwie VI;
- VII warstwa kulturowa ciągła; przemieszana; w części pln.-wsch. i pld. wykopu; pow. 25 m²; miąższość 0,40 m; drobnoziarnisty lekko zgliniony piasek; niejednolita; barwa 10YR 4/2, 10YR 5/3, 10YR 6/4; niewielka ilość węgla drzewnych; kości zwierzęce; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- VIII warstwa kulturowa; zaciemnienie w części wsch. wykopu; przemieszana; pow. 0,30 m²; miąższość ok. 0,10 m; drobnoziarnisty piasek; niejednolita; barwa 10YR 2/1, 10YR 4/3, 10YR 6/3; duża ilość węgla drzewnych;
- IX warstwa naturalna; drobnoziarnisty silnie zgliniony piasek; pow. 120 m²;

- niejednolita; barwa 10YR 7/4, 10YR 6/6; wytrącenia żelaziste;
- X warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 8; pow. 6 m²; miąższość 0,80 m; drobnoziarnisty zgliniony piasek, niejednolita; barwa 10YR 6/2, 10YR 7/4; węgle drzewne; przepalone kamienie; polepa; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- XI warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 8; spalenizna pod piecem; pow. 0,50 m²; miąższość ok. 0,20 m; gruboziarnisty piasek, jednolita; barwa 7.5 YR 2/0; węgle drzewne; fragmenty przepalonego drewna; grudki gliny; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- XII warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 9; pow. ok. 4 m²; miąższość ok. 0,25 m; drobnoziarnisty zgliniony piasek; niejednolita; barwa 10YR 6/2, 10YR 7/2; niewielka ilość węgla drzewnych;
- XIII warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 9; pow. ok. 3 m²; miąższość ok. 0,10 m; drobnoziarnisty zgliniony piasek, niejednolita; barwa 10YR 5/1, 10YR 6/1; duża ilość węgla drzewnych; fragmenty glinianych naczyń;
- XIV warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 8; kamienna konstrukcja pieca; pow. ok. 1 m²; miąższość ok. 0,50 m; przepalone kamienie; glina;
- XV warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 8; kamienne palenisko; pow. ok. 0,60 m²; miąższość ok. 0,30 m; kamienie (niektóre przepalone).

Obiekty

W wykopie VI odkryto dwa obiekty archeologiczne nieruchome: fragment ziemianki (obiekt 8) i całą jamę/ziemiankę (obiekt 9) (fig. 2).

Obiekt 8 zlokalizowano w części południowo-wschodniej wykopu, wzdłuż profili: I i C¹⁴. Jest to ziemianka mieszkalno-gospodarcza. W wykopie VI odkryto północno-zachodni narożnik obiektu o wielkości ok. 2,5 x 2,5 m z piecem kamiennoglinianym o konstrukcji kopułkowej (warstwa XIV). Piec miał ok. 1 m średnicy i zachował się do wysokości ok. 0,50 m. Pod piecem występowała bardzo ciemna warstwa spalenizny o miąższości ok. 0,20 m (warstwa XI). Natomiast w północno-wschodniej części obiektu 8 znajdowało się kamienne palenisko o średnicy ok. 0,60 m (warstwa XV). W pobliżu paleniska natrafiono na zachowany prawie w całości gliniany garnek. Na podstawie stratygrafii obiektu wyróżniono dwie fazy użytkowania ziemianki. W fazie I (starszej) znajdował się piec kamiennogliniany, natomiast w fazie II (młodszej) występowało kamienne palenisko. Licząc od powierzchni ziemi ziemianka miała ok. 1,60 m głębokości.

Obiekt 9. W części północno-zachodniej wykopu zlokalizowano kolejny obiekt archeologiczny. Jest to owalna jama o wymiarach ok. 4 x 3 m i głębokości ok. 1,40 m, wypełniona dosyć jednolitą ciemną ziemią (warstwa IV). Według wstępnego opracowania stratygrafii obiektu, jego wymiarów i kształtu oraz odkrytego w nim materiału ustalono, że prawdopodobnie jest to ziemianka gospodarcza.

¹⁴ Oznaczenia linii profilowych siatki „radarowej”.

Zabytki ruchome - wydzielone

W wykopie VI odkryto 6 znalezisk określonych jako zabytki wydzielone: trzy żelazne noże (fig. 6:1, 5, 7), żelazny przedmiot (aplikację) (fig. 6:8), żelazny przedmiot o nie ustalonej funkcji (fig. 6:6) oraz gliniany przęślik (fig. 6:9). Noże charakteryzują się bardzo dobrym stanem zachowania. Jeden spośród nich został znaleziony w całości, a jego całkowita długość wynosi 140 mm. W bardzo dobrym stanie został również znaleziony żelazny przedmiot (ozdoba ?) wykonany z drutu. Wśród znalezisk określonych jako zabytki wydzielone znajduje się również fragment glinianego przęślika o średnicy 22 mm i wysokości 18 mm.

Jeden spośród wymienionych zabytków, żelazna aplikacja, został znaleziony w warstwie III w obiekcie 8 (ziemiance). Trzy pochodzą z warstwy IV obiektu 9 (ziemianki gospodarczej). Są to: nóż, fragment żelaznego przedmiotu oraz fragment glinianego przęślika. Pozostałe dwa zabytki, żelazne noże, zostały odkryte w dwóch warstwach ciągłych występujących na całej powierzchni wykopu VI: jeden nóż pochodzi z warstwy I, drugi - z warstwy II.

Zabytki ruchome występujące masowo

Gliniane naczynia

Podczas tegorocznych badań na stanowisku 2 w Podebłociu odkryto 1436 fragmentów glinianych naczyń oraz 1 prawie w całości zachowane naczynie (garnek), (fig. 4). Wszystkie fragmenty pochodziły z naczyń obtaczanych na kole, dobrze wypalonych, charakteryzujących się domieszką drobnoziarnistą i średnioziarnistą. Na 571 fragmentach występuje ornament, w tym na 441 fragmentach ornament żłobkowy, na 63 falisty, na 66 falisto-żłobkowy. Na jednym fragmencie widoczny jest ornament stempelkowy (w formie jodełki) wykonany grzebykiem w połączeniu z rytym ornamentem falistym.

W obiektach archeologicznych znaleziono 424 fragmenty glinianych naczyń: w obiekcie 8 - 182 fragmenty, w obiekcie 9 - 242 fragmenty. W obiekcie 8 natrafiono również na 5 fragmentów prażnicy oraz na liczne fragmenty polepy, głównie w obiektach 8 i 9. Pozostały materiał ceramiczny (1012 fragmentów) pochodził z warstw ciągłych wykopu VI.

Kości zwierzęce

W b.r. na stanowisku 2 odkryto 70 kości zwierzęcych. Dominowały małe fragmenty, słabo zachowane. Szczątki zwierzęce występowały w warstwach: II (29 kości), III (2 kości), IV (33 kości) i VII (6 kości). W obiekcie 8 odkryto 2 fragmenty, natomiast w obiekcie 9 znaleziono 33 fragmenty kości zwierzęcych. Pozostały materiał (35 fragmentów) występował w warstwach ciągłych wykopu VI.

Porównanie wyników badań radarowych i wykopaliskowych

W wykopie VI zlokalizowano radarem 8 miejsc (obiektów „kulturowych”), gdzie występowały anomalie w strukturze gleby. Zinterpretowano je jako trzy obiekty archeologiczne (fig. 2). Obiekty wykryte radarem znajdowały się:

obiekt 1 w części południowo-wschodniej wykopu, wzdłuż profili S i E wykopu

VI, (profile radarowe: I i C); obiekt 1 obejmował powierzchnię o wielkości 4 x 4,5 m; wystąpił na głębokości ok. 0,50 m od powierzchni ziemi;

obiekt 2 w części północno-wschodniej wykopu, wzdłuż profilu N wykopu VI, (profil radarowy II); wystąpił na długości ok. 4 m i na głębokości ok. 1 m od powierzchni ziemi;

obiekt 3 w części zachodniej wykopu, wzdłuż profili S, N i CD wykopu VI, (profile radarowe: I, II i D); obiekt obejmował powierzchnię o wielkości ok. 3,5 x 8 m; wystąpił na głębokości ok. 1,20 m od powierzchni ziemi.

Natomiast w wyniku badań wykopaliskowych w wykopie VI odkryto dwa obiekty archeologiczne (8 i 9).

Obiekty te znajdowały się:

obiekt 8 w części południowo-wschodniej wykopu, wzdłuż profili S, E i AB wykopu VI, (profile radarowe: I, C); występował na powierzchni ok. 2,5 x 2,5 m, na głębokości ok. 0,20 m od powierzchni ziemi;

obiekt 9 w części północno-zachodniej wykopu, poza profilami radarowymi; na powierzchni ok. 4 x 3 m i na głębokości ok. 0,30 m od powierzchni ziemi.

Badania wykopaliskowe potwierdziły lokalizację obiektu archeologicznego w części południowo-wschodniej wykopu. Ustalona radarem głębokość występowania obiektu 1 odpowiada w przybliżeniu głębokości występowania warstw wypełniskowych i użytkowych ziemianki (obiektu 8). Natomiast w miejscu zlokalizowanych radarem obiektów 2 i 3 nie stwierdzono obiektów archeologicznych. Metodą radarową nie wykryto obiektu 9 w części północno-zachodniej wykopu¹⁵. Przypuszcza się, że obiekty wykryte radarem i określone przez autorów badań jako kulturowe, w większości przypadków są naturalnymi warstwami gliny. Jedynie w obiekcie 1 warstwa zglinionego piasku występowała jako warstwa użytkowa obiektu archeologicznego (obiekt 8), pod którą odkryto dodatkowo gliniano-kamienny piec. Z tego względu wyniki badań radarowych przeprowadzonych metodą SIR należy interpretować ostrożnie. Nie wszystkie bowiem zlokalizowane radarem obiekty „kulturowe” okazały się obiektami archeologicznymi. Natomiast wszystkie obiekty archeologiczne znajdujące się w miejscu przebiegu linii siatki radarowej zostały wychwycone przez radar. Aby możliwe było zlokalizowanie obiektów leżących pomiędzy profilami radarowymi (np. obiektu 9) należałoby zageścić oczka siatki.

Przeprowadzone na stanowisku 2 w Podeblociu badania radarowe pozwoliły dodatkowo odtworzyć pierwotne ukształtowanie terenu. Ustalono inny przebieg warstw w części północnej stanowiska.

Podsumowanie

Tegoroczne badania wykazały, że obiekty mieszkalno-gospodarcze na osadzie wschodniej występowały nie tylko bezpośrednio wokół zewnętrznej fosy grodu.

W wyniku przeprowadzonych prac wykopaliskowych wyodrębniono dwie fazy chronologiczne w obiekcie 8. W fazie I (starszej) występował piec kamienny-

¹⁵ Obiekt ten znajdował się poza liniami profilowymi siatki radarowej.

glinianym - obiekt 8A, natomiast w fazie II (młodszej) kamienne palenisko - obiekt 8B. Odkrycie to jest kolejnym bardzo istotnym potwierdzeniem dwufazowego osadnictwa na większości stanowisk w Podeblociu¹⁶.

II. Wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowisku 5 (południowej osadzie przyrodowej)

Lokalizacja i opis stanowiska

Stanowisko 5 w Podeblociu znajduje się również w przysiółku Góry (fig. 1B). Osada położona jest na południe od grodziska, pomiędzy dwiema polnymi drogami: z Jesionka do Jaźnia (górną) i z Podeblocia do Mościsk (dolną drogą). Od strony zachodniej stanowiska te dwie drogi zbiegają się, wyznaczając jego zachodni zasięg. Granicę wschodnią stanowiska określono w przybliżeniu na podstawie badań powierzchniowych przeprowadzonych w latach 1990-1992. Jest ona zgodna z naturalnym ukształtowaniem terenu. Istnieje jednak przypuszczenie, że stanowiska 2 i 5 mogły funkcjonować jako jedna duża osada przyrodowa. Osada południowa rozciąga się na bardzo stromym stoku wysoczyzny. Różnica w wysokości między jego górną (północną) a dolną (południową) partią wynosi ok. 10 m. Wielkość osady określono na ok. 0,5 ha.

Historia badań i dotychczasowe wyniki

Stanowisko 5 zostało odkryte w 1992 roku podczas zakładania we wsi wodociągu. Zniszczeniu uległy wówczas 3 obiekty archeologiczne, co skłoniło do podjęcia w 1993 roku prac wykopaliskowych. Badania archeologiczne w pierwszym sezonie miały charakter dokumentacyjno-ratowniczy¹⁷. W pierwszej kolejności zadokumentowano ślady zniszczonych obiektów. Drugi etap prac polegał na wstępnym rozpoznaniu terenu położonego na południe od nich. Wzdłuż osi E-W siatki arowej stanowiska wykonano 10 dołków sondażowych (A-J). W siedmiu z nich zarejestrowano warstwę kulturową o miąższości ok. 0,30 m. W 1994 roku rozpoczęto badania wykopaliskowe na omawianym stanowisku, które kontynuowano w latach 1995¹⁸ i 1996. W latach 1993-1995 przebadano ok. 202 m² stanowiska. W wykopach (IV-X) zarejestrowano 22 warstwy¹⁹. Dwie z nich występowały na całym przebadanych obszarze stanowiska. Są to warstwa humusu oraz naturalna warstwa jednolitego piasku (calcowa). W wykopach IV-X zadokumentowano również warstwy spływowe pochodzące z wyżej położonych partii stanowiska 1. Charakter warstw ciągłych miały też warstwy przemieszane występujące w wykopach IV-X. Pozostałe warstwy stratygraficzne występowały na niewielkiej powierzchni,

¹⁶ Uwaga ta dotyczy grodziska (stanowisko 1), osady wschodniej (stanowisko 2) oraz osady zachodniej (stanowisko 3).

¹⁷ Badania archeologiczne na stanowisku 5 w Podeblociu w latach 1992-1993 prowadzili mgr E. Marczak oraz mgr P. Barford pod kierunkiem prof. dr. hab. J. Gąssowskiego.

¹⁸ Badaniami terenowymi w 1994 roku kierowała mgr E. Marczak, a w 1995 roku Marcin Kolacz pod nadzorem mgr E. Marczak.

¹⁹ Stratygrafia w wykopach I-III z 1993 roku została zakłócona pracami ziemnymi związanymi z budową wodociągu.

głównie w obrębie obiektów przestrzennych jako warstwy użytkowe i zasypiskowe.

W latach 1993-1995, na stanowisku 5, zlokalizowano 10 obiektów archeologicznych (nieruchomych): 2 ziemianki, 2 półziemianki, 6 jam o nie określonej bliżej funkcji.

Spośród zabytków ruchomych wymienić należy 7 znalezisk, które określono mianem zabytków wydzielonych. Są to: 2 żelazne groty, 4 przedmioty wykonane z żelaza o nie określonej ze względu na stan zachowania funkcji i jedna kamienna osełka.

W latach 1993-1995²⁰ znaleziono ok. 926 fragmentów glinianych naczyń, liczne fragmenty prażnic i polepy.

Analizie archeozoologicznej poddano 209 fragmentów zwierzęcych szczątków kostnych pochodzących z badań przeprowadzonych w latach 1993-1994 roku (GRĘZAK 1995)²¹. Stwierdzono występowanie 97 fragmentów kości nieokreślonych gatunkowo, 60 fragmentów kości bydła, 9 kozy/owcy, 31 świni, 6 konia i 6 fragmentów kości jelenia. Z powyższego opracowania wynika, że na stanowisku 5 liczbowo dominują kości zwierząt hodowlanych (bydło, świnia, koza/owca, koń). Wśród zwierząt domowych przeważają kości bydła. Drugie miejsce w konsumpcji mięsa zajmowała świnia, następnie koza/owca. Szczątki konia mogą również świadczyć o konsumpcji koniny, jednak w wymiarze zdecydowanie drugorzędym. Uzupełnieniem jadłospisu stanowiło mięso dzikich zwierząt, w przypadku omawianej osady - jelenia. Kości znalezione w wykopie IV w warstwie humusu były silnie przepalone (czarne), prawdopodobnie na skutek pożaru.

Na podstawie badań prowadzonych w latach 1993-1995 osadę południową w Podebłociu wydatowano ogólnie na okres wczesnego średniowiecza. Poza tym, wstępnie ustalono, że stanowisko 5 było funkcjonalnie związane z II fazą wschodniej osady przygodowej (MARCZAK 1995: 30).

Wyniki badań wykopaliskowych

W 1996 roku na stanowisku 5 wytyczono jeden wykop archeologiczny (XI) o powierzchni 5 x 5 m (25 m²), w części północno-wschodniej stanowiska. Wykop XI został wytyczony w bezpośrednim sąsiedztwie wykopu IX z 1995 roku, w którym odkryto dobrze zachowane fragmenty konstrukcji drewnianych o nie ustalonej funkcji (obiekt 8). W wykopie XI osiągnięto głębokość ok. 2 m od powierzchni ziemi.

Metodyka badań wykopaliskowych

Lokalizacja

Wykop XI zlokalizowano względem stałej siatki arowej opracowanej dla stanowiska 2 w 1991 roku. Wszystkie pomiary w wykopie w układzie X,Y były wykonywane w nawiązaniu do osi NS i WE tej siatki.

Wyniki pomiarów głębokości podawano w wartościach bezwzględnych w nawiązaniu do znajdującego się na stanowisku 2 repera o wysokości 122,96 m n.p.m.

²⁰ Z badań przeprowadzonych w 1993 roku pochodzi jeden fragment glinianego naczynia.

²¹ Analizy archeozoologiczne wykonała mgr Anna Gręzak z Instytutu Archeologii UW.

Obiekty archeologiczne (nieruchome i ruchome - zabytki wydzielone) lokalizowano w obrębie wykopu z dokładnością do 0,01 m. Materiał występujący masowo (fragmenty glinianych naczyń oraz kości zwierzęce) lokalizowano z dokładnością do 1 m w obrębie danej warstwy kulturowej. Taką lokalizację ułatwiał podział całej powierzchni wykopu na metry kwadratowe, które oznaczono kolejnymi numerami porządkowymi (1-25).

Miejsca przecięcia się osi siatki metrowej zostały również ponumerowane (1-36) i stanowiły stałe punkty pomiarowe głębokości w obrębie wykopu.

Eksploatację, dokumentację oraz inwentaryzację materiałów i dokumentacji prowadzono zgodnie z zasadami omówionymi dla stanowiska 2.

Warstwy

W wykopie XI zarejestrowano 19 warstw. Dwanaście spośród nich występowało w obrębie obiektów przestrzennych (8 i 11), w tym trzy w obiekcie 8 (warstwy: VI, VIII, XII) i dziewięć (warstwy: III, VII, IX, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX) w obiekcie 11. Kolejne warstwy kulturowe (I, II, IV, V) określono jako ciągłe, ponieważ występowały na dużej powierzchni wykopu. Pozostałe trzy warstwy (warstwy: X, XI, XIII) to małe przebarwienia. W wykopie XI odkryto 18 warstw kulturowych i 1 warstwę naturalną (calcową).

Opis warstw:

- I warstwa kulturowa ciągła; ziemia orna; na całej powierzchni wykopu; pow. 25 m²; miąższość ok. 0,30 m; jednolita; średnioziarnisty piasek; barwa 10YR 4/1; drobny węgiel drzewny, przepalone kamienie; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- II warstwa kulturowa ciągła; na całej powierzchni wykopu; pow. 25 m²; miąższość ok. 0,40 m; jednolita; gruboziarnisty piasek; barwa 10YR 3/2; drobny węgiel drzewny; przepalone kamienie; kości zwierzęce; ceramika: fragmenty glinianych naczyń; 1 żelazny nóż;
- III warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 11; przemieszana; pow. ok. 10 m²; miąższość 0,70 m; niejednorodna; średnioziarnisty piasek; barwa 10YR 3/1, 10YR 4/2; węgiel drzewny; przepalone kamienie; kości zwierzęce; polepa; ceramika: fragmenty glinianych naczyń; 1 żelazny nóż;
- IV warstwa kulturowa ciągła; przemieszana; pow. ok. 11 m²; miąższość ok. 0,30 m; niejednorodna; drobnoziarnisty piasek; barwa 10YR 8/6, 10YR 4/7; kamienie; kości zwierzęce; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- V warstwa naturalna; ciągła; pow. 25 m²; jednolita; drobnoziarnisty piasek; barwa 10YR 8/6;
- VI warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 8; pow. ok. 2 m²; miąższość ok. 0,70 m; niejednorodna; gruboziarnisty piasek; barwa 10YR 5/4; duża ilość węgla drzewnych; kości zwierzęce; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- VII warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 11; ślady po przepalonych belkach; pow. ok. 10 m²; miąższość 0,30 m; jednolita; gruboziarnisty lekko zglin-

- niony piasek; barwa 10YR 3/2; węgle drzewne; kości zwierzęce; ceramika: fragmenty glinianych naczyń; 1 kamienna oselka;
- VIII warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 8; pow. ok. 2 m²; miąższość ok. 0,16 m; jednolita; gruboziarnisty piasek; barwa 10YR 4/3; żużel; ceramika: fragmenty glinianych naczyń; 1 kamienna oselka;
- IX warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 11; pow. ok. 10 m²; jednolita; drobnoziarnisty piasek; barwa 10YR 3/1; kamienie; kości zwierzęce; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- X warstwa kulturowa; przebarwienie; pow. ok. 0,20 m²; miąższość 0,10 m; jednolita; średnioziarnisty zgliniony piasek; barwa 10YR 5/1; przepalone kamienie; ceramika: fragmenty glinianych naczyń;
- XI warstwa kulturowa; przebarwienie; pow. ok. 0,30 m²; miąższość ok. 0,10 m; jednolita; drobnoziarnisty piasek; barwa 10YR 5/2;
- XII warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 8; pod konstrukcjami drewnianymi; pow. ok. 1 m²; miąższość ok. 0,10 m; jednolita; glina; barwa: 10YR 3/4;
- XIII warstwa kulturowa; przebarwienie; pow. ok. 0,30 m²; miąższość ok. 0,08 m; jednolita; drobnoziarnisty zginiony piasek; barwa 10YR 4/6; duża ilość węgla drzewnych;
- XIV warstwa kulturowa; zasypisko obiektu 11; pow. ok. 5 m²; miąższość ok. 0,70 m; jednolita; drobnoziarnisty piasek; barwa 10YR 5/4;
- XV warstwa kulturowa; przebarwienie w obiekcie 11; pow. ok. 0,30 m²; miąższość ok. 0,20 m; jednolita; drobnoziarnisty piasek; barwa 10YR 8/4;
- XVI warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 11; występuje wewnątrz pieca; pow. ok. 2 m²; miąższość ok. 0,10 m jednolita; gruboziarnisty piasek; barwa 5YR 5/8; przepalone kamienie;
- XVII warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 11; pow. ok. 2 m²; miąższość ok. 0,80 m; jednolita; drobnoziarnisty piasek; barwa 10YR 3/2;
- XVIII warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 11; pow. ok. 2 m²; miąższość ok. 0,05 m; jednolita; drobnoziarnisty piasek; barwa 10 YR 3/2; przepalone kamienie;
- XIX warstwa kulturowa; użytkowa w obiekcie 11, pow. 10 m²; miąższość ok. 0,20 m; jednolita; gruboziarnisty piasek; barwa 10YR 5/6.

Obiekty przestrzenne

W wykopie XI odkryto dwie ziemianki: obiekt 8 (narożnik ziemianki odkrytej w wykopie IX w 1995 roku) i obiekt 11. Obiekty te były ustawione na stoku, równolegle do siebie, w odległości ok. 1,20 m. Obiekt 11 był przesunięty w odniesieniu do obiektu 8 o 2,50 m (fig. 3).

Obiekt 8 znajdował się w części północno-wschodniej wykopu. Jest to ziemianka o charakterze gospodarczo-mieszkalnym. W wykopie odsłonięto południowo-zachodni narożnik obiektu o wielkości ok. 2,0 x 1,0 m z dobrze zachowanymi fragmentami konstrukcji drewnianych ścian. Szerokość belek wynosiła ok. 0,10-0,15 m. Pod poziomem konstrukcji drewnianych odkryto warstwę gliny. Wypełni-

sko obiektu stanowiły warstwy piasku z dużą domieszką węgla drzewnych. Licząc od powierzchni ziemi ziemianka miała ok. 0,50 m głębokości.

Obiekt 11. W części południowo-wschodniej wykopu natrafiono na drugą ziemiankę, prawdopodobnie gospodarczą. Jest to obiekt wybudowany na planie zbliżonym do kwadratu o wymiarach ok. 4 x 3 m i głębokości ok. 2,00 m. W wykopie XI odsłonięto północną część obiektu z bardzo dobrze zachowanymi konstrukcjami drewnianymi ścian i prawdopodobnie podłogi. W północno-zachodnim narożniku ziemianki odkryto ślady konstrukcji zrębowej ścian. Długość najlepiej zachowanych belek wynosiła ok. 2,50 m, szerokość ok. 0,20 m. W obrębie obiektu, w jego części północno-zachodniej, odkryto trzy ślady po kołkach o średnicy ok. 0,10 m. W północno-wschodnim narożniku ziemianki znajdował się piec kamiennogliniany wybudowany na planie podkowy. Piec zbudowano z dużych kamieni (o średnicy ok. 0,40 m), a całą konstrukcję uszczelniono gliną i drobnymi kamieniami. Piec zachował się do wysokości ok. 0,60 m. Jego średnica wynosiła ok. 1,50 m.

Zabytki ruchome - wydzielone

W wykopie XI odkryto 4 zabytki określone jako wydzielone (fig. 6). Wśród nich są dwa noże wykonane z żelaza (fig. 6:2, 4), kamienna oselka (fig. 6:3) oraz kamienny rozcieracz (fig. 6:10). Noże charakteryzują się dobrym stanem zachowania. Jeden fragment noża ma 123 mm długości. Drugi nóż został znaleziony prawie w całości, a jego całkowita długość wynosi 121 mm.

Kamienny rozcieracz został znaleziony w całości, natomiast oselkę znaleziono w dwóch fragmentach.

Zabytki ruchome - występujące masowo

Gliniane naczynia

W b.r. na stanowisku 5 w Podebłociu odkryto 399 fragmentów glinianych naczyń (fig. 5). Wszystkie fragmenty pochodziły z naczyń obtaczanych na kole, dobrze wypalonych, charakteryzujących się domieszką drobnoziarnistą i średnioziarnistą. Na 181 fragmentach występuje ornament, w tym na 156 fragmentach ornament żłobkowy, na 13 falisty, na 12 falisto-żłobkowy. W jednym przypadku ornament pokrywał wewnętrzną powierzchnię wylewu.

W obrębie dwóch ziemianek znaleziono 145 fragmentów glinianych naczyń, w tym 92 fragmenty w obiekcie 8 i 53 fragmenty w obiekcie 11. Pozostały materiał ceramiczny (254 fragmenty) pochodził z warstw ciągłych wykopu XI.

W wykopie XI odkryto również 13 fragmentów glinianych prażnic oraz 36 fragmentów polepy.

Kości zwierzęce

W 1996 roku na stanowisku 5 odkryto 29 kości zwierzęcych. Liczbowo dominowały małe fragmenty i słabo zachowane. W obiekcie 8 znaleziono 9 fragmentów kości zwierzęcych, a w obiekcie 11 - 5 kości. Pozostały materiał występował w warstwach ciągłych wykopu XI.

Inne

Poza wspomnianymi zabytkami wymienić należy pojedyncze fragmenty żuźła pochodzące z obiektu 8.

Podsumowanie

W wyniku przeprowadzonych w 1996 roku badań wykopaliskowych na stanowisku 5 odkryto dwie jednofazowe ziemianki o charakterze gospodarczo-mieszkalnym, co pozwala przypuszczać, że osada południowa mogła pełnić rolę zaplecza gospodarczego grodu.

Data C14²² uzyskana z próbki pobranej z obiektu 11 datuje ziemiankę na okres od k. IX do poł. X w. odpowiadający I fazie chronologicznej osady wschodniej (stanowisko 2).

²² Gd-7875 1130 ± 50 (cal. 890 AD - 958 AD).

Literatura:

- ANTOSIEWICZ, W., NAWROCKI W., PIECZONKA J.,
1996 *Opracowanie wyników badań radarowych SIR na stanowisku archeologicznym w okolicy miejscowości Życzyn, Kraków*, (maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego).
- BARFORD, P., MARCZAK, E.,
1992 *Peasant households, potters and phasing: Early Medieval ceramics from Podedłocie, Poland*, APol 30, p. 127-149.
1993 *The Settlement Complex at Podedłocie, gm. Trojanów, an Interim Report of Investigations 1981-1992*, Światowit 37, p. 147-167.
- GĄSOWSKI, J.,
1987 *Najstarsze wczesnośredniowieczne zabytki pisma na ziemiach polskich*, Problemy 6, p. 23-24 i 33-35.
- GRĘZAK, A.,
1995 *Katalog zwierzęcych szczątków kostnych ze stanowiska 5 w Podedłociu*, (maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego).
- KOŁACZ, M.,
w druku - *Podedłocie, gm. Trojanów woj. siedleckie. Stanowisko 5 - osada przygodowa*, Informator Archeologiczny. Badania rok 1995, Warszawa.
- KURACH, B.,
1994 *Konsumpcja mięsa i hodowla zwierząt we wczesnośredniowiecznym kompleksie osadniczym w Podedłociu, woj. siedleckie*, [praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Alicji Lasoty-Moskalewskiej], (maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego).
- MARCZAK, E.,
1991 *Wyniki badań wykopaliskowych wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Podedłociu w 1991 roku* in: *Sesja sprawozdawcza Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa p. 38.
1993 *Podsumowanie wyników badań wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Podedłociu* in: *Sprawozdania z badań Instytutu Archeologii UW w roku akademickim 1992/1993*, Warszawa, p. 38.
1994 *Wyniki badań sondażowych na stanowisku 5 w Podedłociu, gm. Trojanów, woj. siedleckie* in: *Sprawozdania z badań Instytutu Archeologii UW w roku akademickim 1993/1994*, Warszawa, p. 34.
1996 *Wyniki badań archeologicznych przeprowadzonych na stanowiskach 2 i 5 w Podedłociu w 1996 roku* in: *Badania Instytutu Archeologii w roku akademickim 1995/96*, Warszawa, p. 39.
1997 „*Tabliczki*” z Podedłocia. *Jedna z największych zagadek polskiej archeologii*, Archeologia Żywa 3, p. 10-12.
w druku - *Podedłocie, gm. Trojanów, woj. siedleckie. Stanowisko 2 – osada*

przygodowa, Informator Archeologiczny. Badania rok 1991, Warszawa.

Podeblocie, gm. Trojanów, woj. siedleckie. Stanowisko 2 - osada przygodowa, Informator Archeologiczny. Badania rok 1992, Warszawa.

Podeblocie, gm. Trojanów, woj. siedleckie. Stanowisko 5 - osada przygodowa, Informator Archeologiczny. Badania rok 1993, Warszawa.

Podeblocie, gm. Trojanów, woj. siedleckie. Stanowisko 5 - osada przygodowa, Informator Archeologiczny. Badania rok 1994, Warszawa.

Podeblocie, gm. Trojanów, woj. siedleckie. Stanowisko 2 - osada przygodowa, Informator Archeologiczny. Badania rok 1996, Warszawa.

Podeblocie, gm. Trojanów, woj. siedleckie. Stanowisko 5 - osada przygodowa, Informator Archeologiczny. Badania rok 1996, Warszawa.

MARCZAK, E. ed.,

1995 *Podręcznik Archeologiczny. Podeblocie*, Warszawa.

MARCZAK, E., TOPÓR, P.,

1992 *Wyniki badań wykopaliskowych na stanowiskach 2 i 3 w Podeblociu w 1992 roku (wczesnośredniowieczne osady przygodowe)* in: *Sprawozdania z badań Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego w roku akademickim 1991/1992*, Warszawa, p. 44.

TOPÓR, P.,

1996 *Wyniki badań archeologicznych na stanowisku 2 w Podeblociu*, [praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Jerzego Gąssowskiego], (maszynopis w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego).

Ilustracje:

Fig. 1. A - Lokalizacja Podeblöcia na mapie Polski.

B - Lokalizacja stanowisk archeologicznych (1-5) na obszarze AZP 69-73

C - Obszar wczesnośredniowiecznego kompleksu osadniczego w Podeblöciu i wczesnośredniowiecznego cmentarzyska ciałopalnego w Stasinie. Opracowały J. Borowska i E. Marczak.

Fig. 2. Plan wykopu VI na stanowisku 2 z obiektami archeologicznymi: 8 i 9. Legenda: 1 - Obiekty archeologiczne przebadane metodą wykopaliskową: obiekt 8 - dwufazowa ziemianka mieszkalna, obiekt 9 - ziemianka gospodarcza. 2 - Konstrukcje kamienne: piec i palenisko w obiekcie 8. 3 - Przepuszczalny zasięg obiektów archeologicznych zlokalizowanych radarem. 4 - Zasięg obiektów archeologicznych zlokalizowanych radarem. Opracowała E. Marczak.

Fig. 3. Plan wykopu XI na stanowisku 5 z obiektami archeologicznymi: 8 i 11. Legenda: 1- Konstrukcje drewniane ziemianek. 2 - Piec kamienny w obiekcie 11. Rys. E. Marczak.

Fig. 4. Fragmenty glinianych naczyń z wykopu VI na stanowisku 2. Legenda: rys. 1, 2, 3, 6 - ceramika z obiektu 8; rys. 4, 5 - ceramika z obiektu 9. Rys. E. Marczak.

Fig. 5. Fragmenty glinianych naczyń z wykopu XI na stanowisku 5. Rys. E. Marczak.

Fig. 6. Zabytki wydzielone znalezione na stanowiskach 2 i 5 w Podeblöciu w 1996 r. Legenda: 1,2, 4, 5, 7 - noże żelazne; 6 - fragment żelaznego przedmiotu; 8 - żelazna zawieszka; 3 - kamienna ośelka; 10 - kamienny rozcieracz; 9 - fragment glinianego przęślika. Rys. E. Marczak.

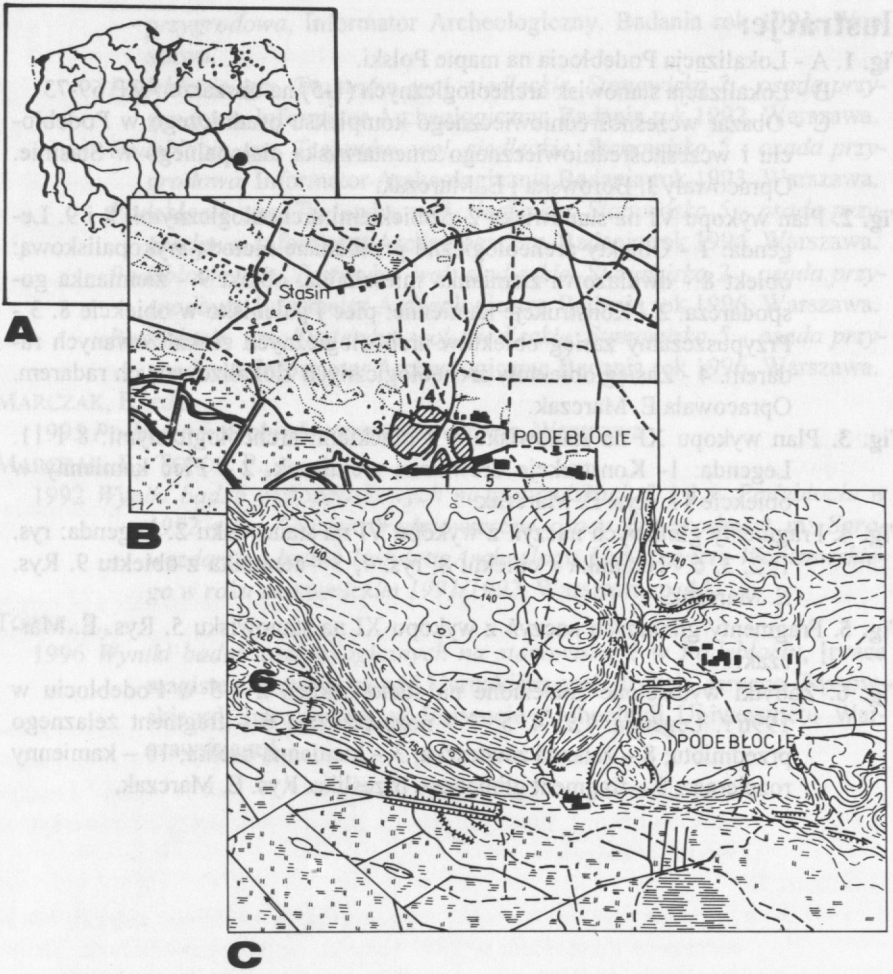

Fig. 1

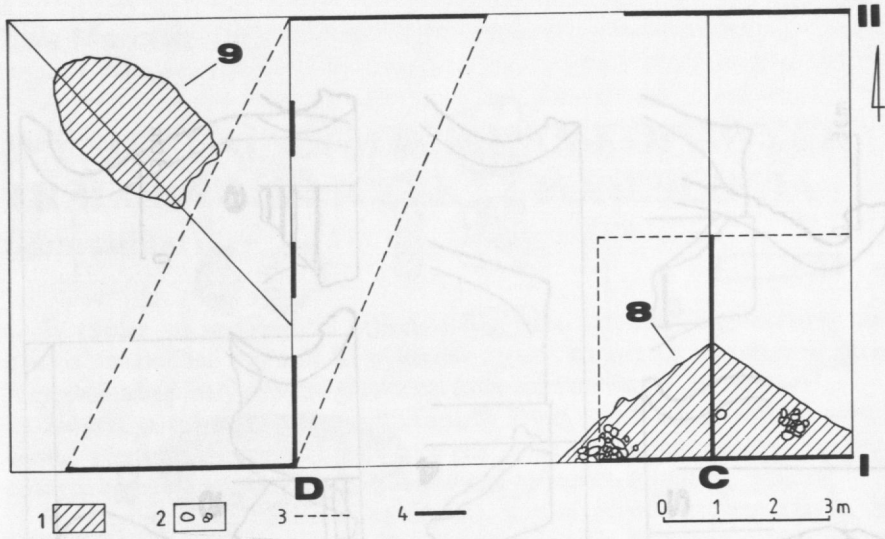

Fig. 2

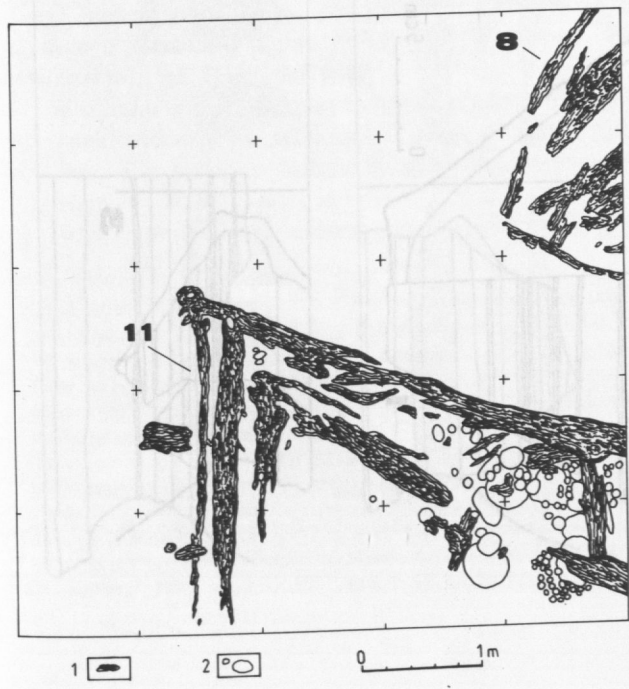

Fig. 3

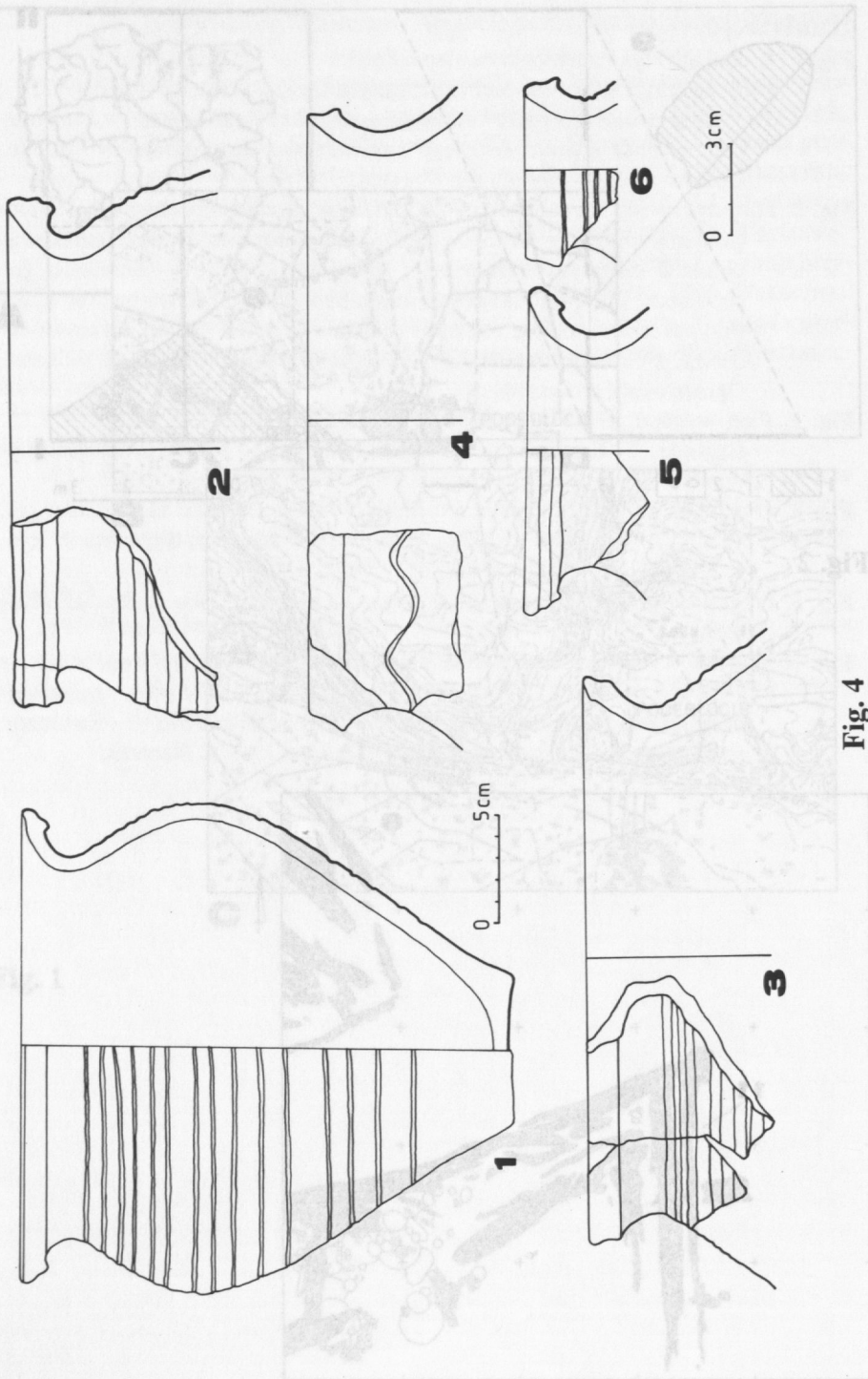

Fig. 4

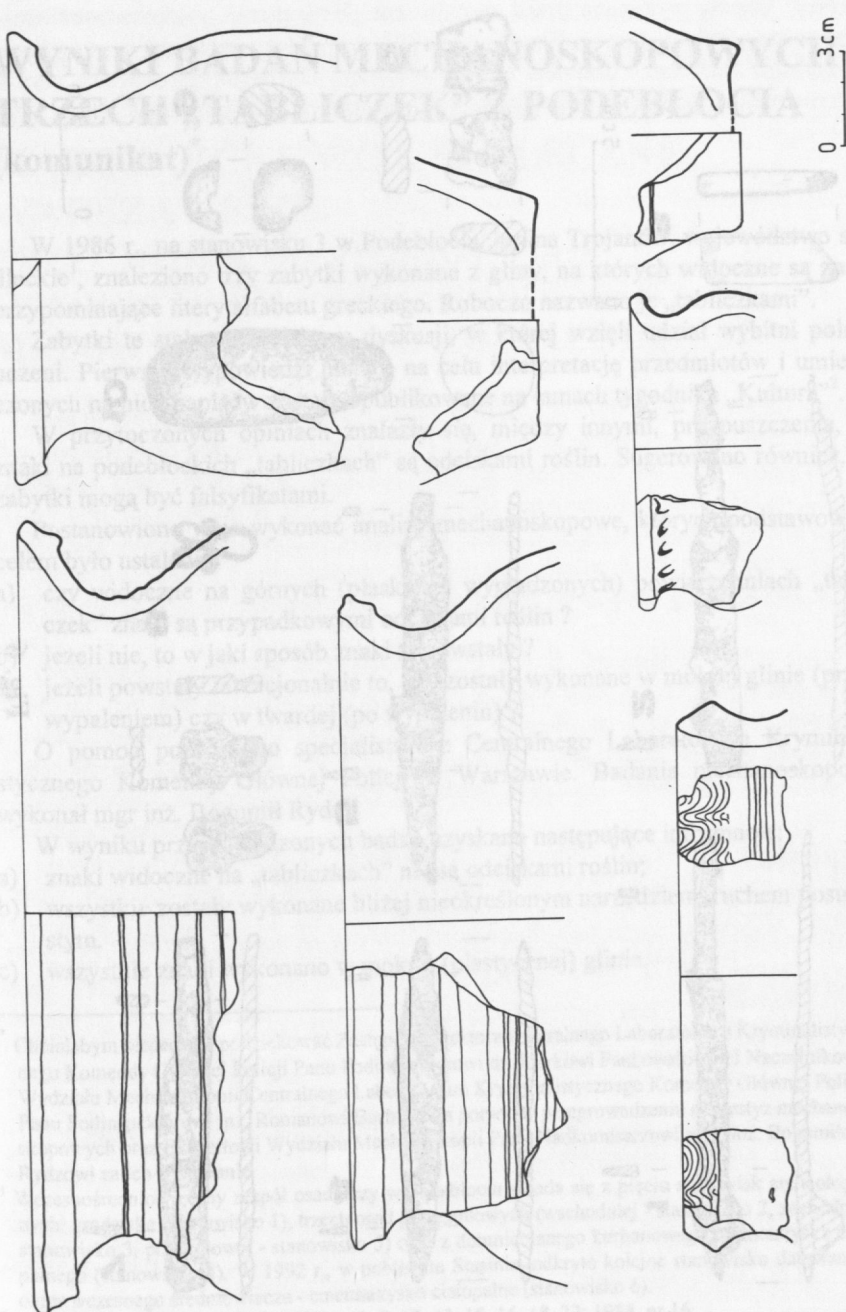

Fig. 5

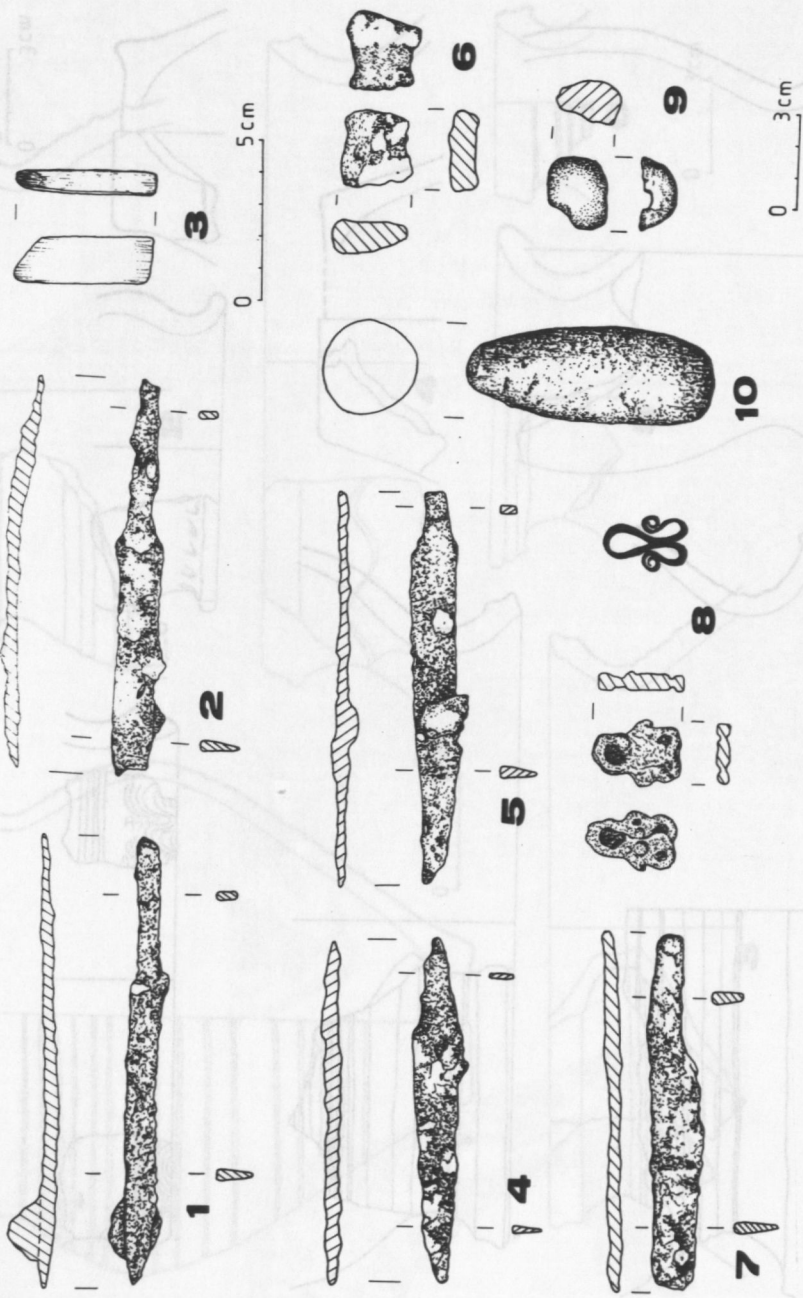

Fig. 6